

УДК 373.5.016:004

**Практичні аспекти формування фінансової грамотності
на уроках інформатики в умовах НУШ**

М. Козловець,
учителька інформатики,
Кам'янський ліцей Олевської міської ради,
с. Кам'янка Коростенського району
Житомирської області
e-mail: marinakozlovets0617@gmail.com

Анотація. У статті розглядаються практичні прийоми формування фінансової грамотності учнів Нової української школи через використання цифрових інструментів у контексті реальних життєвих ситуацій. Інноваційність полягає у створенні авторських підходів щодо створення завдань на уроках інформатики, які інтегрують досягнення двох ключових компетентностей: підприємливість та фінансову грамотність і інформаційно-комунікаційну компетентність.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Законом України «Про освіту», кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності необхідно сформувати ключові компетентності: інформаційно-комунікаційну компетентність, підприємливість та фінансову грамотність.

У концепції Нової української школи фінансова грамотність займає особливе місце, адже вона дозволяє учням ще з раннього віку опановувати ключові навички управління фінансами. У сучасному світі фінанси та технології нерозривно пов'язані з повсякденним життям, що є важливим інструментом для формування фінансової грамотності.

Фінансова грамотність є ключовою навичкою для кожної людини, оскільки вона забезпечує ефективне управління фінансами та досягнення фінансових цілей. Завдяки фінансовій грамотності людина може складати та дотримуватися бюджету. Усвідомлений підхід до використання кредитів дозволяє запобігати надмірній заборгованості та знижувати ризики фінансових труднощів. Знання в цій сфері допомагають обирати оптимальні інвестиційні стратегії, оцінюючи ризики й потенційні доходи, а також планувати фінансове майбутнє, включно з пенсійним забезпеченням і накопиченнями на великі витрати. Раціональні стратегії заощаджень і економії дозволяють уникнути марнотратства та забезпечують комфортний рівень життя. Крім того, фінансова грамотність дає змогу підготуватися до непередбачуваних ситуацій, таких як втрата роботи або медичні витрати, забезпечуючи фінансову безпеку як для себе, так і для своєї родини [1].

У цифрову епоху кожна людина повинна уміти застосовувати компетенції з цифрової фінансової грамотності та користуватися цифровими фінансовими

послугами в реальному житті. Адже для того, щоб отримати інформацію, здійснити будь-який платіж чи грошовий переказ, зовсім не обов'язково йти в банк. Зараз усе це можна робити онлайн зі свого смартфона. Завдяки розвитку фінансових технологій зріз доступ громадян до фінансових продуктів і послуг [3].

Уроки інформатики в умовах НУШ дають чудову можливість формувати фінансову грамотність учнів. Сучасні школярі зацікавлені завданнями, розв'язання яких призводить до практичного застосування набутих теоретичних знань, що стосуються фінансових операцій, вартості товарів і послуг, розподілу фінансів у родині, ринку цінних паперів, податків та їх розподіл, банківських послуг, страхування, правил нарахування грошових виплат та компенсацій тощо.

Під час вивчення теми «Опрацювання табличних даних» на уроках інформатики у 7 класі можна запропонувати учням на одному з уроків практичну роботу (або навчальний мініпроект), яка буде виконуватись з використанням інструментів табличного процесора. Мета роботи – формування вмінь і навичок учнів у складанні сімейного бюджету на місяць та вміння його аналізувати, визначати доходи та витрати сім'ї, визначати альтернативні варіанти витрат, формування економічної компетентності, виховання свідомої, економічно обізнаної особистості, грамотного споживача та дбайливого господаря. Завдання практичної роботи полягає в плануванні сімейного бюджету. Для цього учні повинні напередодні зібрати дані про доходи своєї сім'ї, які можна занести до таблиці «Сімейний бюджет родини» (рис.1), створивши її у табличному процесорі [2]. Крім того, додатково необхідно створити комірки, щоб обчислити «Разом доходів» та «Разом витрат», використовуючи можливості табличного процесора.

	A	B	C	D	E	F
1	Сімейний бюджет родини					
2	Доходи			Витрати		
3	<i>Джерело отримання доходів</i>	<i>План</i>	<i>Факт</i>	<i>Напрями витрачання коштів</i>	<i>План</i>	<i>Факт</i>
4	Заробітна плата			Харчові продукти		
5	Дохід від бізнесу			Одяг, взуття		
6	Пенсія			Товари гігієни		
7	Стипендія			Комунальні послуги		
8	Депозит			Послуги зв'язку		
9	Гонорар			Хобі		
10	Субсидія			Транспорт		
11	Оренда			Відпочинок		

Рис. 1. Шаблон таблиці «Сімейний бюджет родини»

Щоб візуально оцінити доходи і витрати власної сім'ї, можна створити стовпчасту діаграму «Сімейний бюджет родини за певний місяць» (рис. 2).

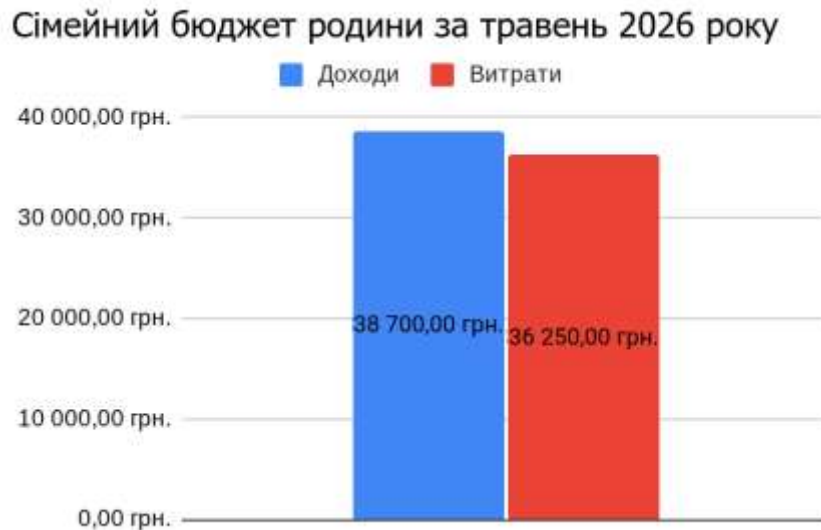

Рис. 2. Стовпчаста діаграма «Сімейний бюджет родини»

Надалі можна будувати графіки доходів за декілька місяців і відслідковувати найбільший рух фінансів. Таблицю можна удосконалювати і адаптувати під кожну сім'ю учнів. Виконання таких завдань дає змогу виробити навички роботи з електронними таблицями як засобом для фінансових розрахунків. Знання і вміння, отримані в ході практичних робіт, будуть корисні у житті, допоможуть планувати і раціональніше використовувати свої кошти.

Розробка або проходження вікторини у середовищі Scratch з питаннями стосовно фінансової грамотності є доцільною формою практичного завдання, що сприяє формуванню в учнів базових фінансових понять, умінь аналізувати життєві ситуації та приймати обґрунтовані рішення. Її використання на уроках інформатики забезпечує не лише актуалізацію знань про бюджет, заощадження, витрати, банківські послуги та фінансову безпеку, а й створює умови для розвитку критичного мислення, пізнавальної активності та цифрової компетентності.

Оскільки фінансові продукти і послуги можна отримати за допомогою цифрових засобів, таких як інтернет і мобільні телефони, то учням необхідно усвідомлювати потенційні цифрові фінансові ризики, з якими в будь-який момент можна зіштовхнутись (фішинг, фармінг, кібератаки тощо), що здійснюють задля несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації та крадіжки особистих даних, як-от: особиста ідентифікація, номери банківських рахунків і паролі. Тому важливо навчати учнів, як використовувати комп'ютерні програми та мобільні додатки, щоб вчасно ідентифікувати потенційну загрозу та уникнути спаму, фішингу тощо. Вони також повинні знати, як захистити свою персональну інформацію під час користування фінансовими послугами, що надаються за допомогою цифрових засобів [5].

Вебтехнології – це не тільки про теги й оформлення: це про вміння презентувати себе в цифровому середовищі. Тому реалізація проєкту «Мій перший стартап» ідеально підходить для роботи під час вивчення цього модуля. Створюючи лендинг або промосайт для власної бізнес-ідеї, учні отримують сильну мотивацію: вони переводять знання з фінансової грамотності в наочний вміст, проєктують шлях клієнта і вивчають, як різні цифрові канали комунікації впливають на монетизацію та успіх сучасного бізнесу. Крім того, можна розробити презентацію для потенційних інвесторів у середовищі створення презентацій.

Під час вивчення текстових редакторів учні можуть аналізувати реальні фінансові кейси, бюджети вигаданих бізнес-планів, залишаючи у документі коментар.

Комікси – це послідовна історія в малюнках із коротким текстом. Комікси можна розглядати як ефективний дидактичний засіб для формування фінансової грамотності учнів на уроках інформатики, оскільки вони сприяють моделюванню реальних фінансових ситуацій, розвитку критичного мислення та усвідомленню наслідків фінансових рішень. Використання коміксів у навчанні створює умови для інтеграції змісту інформатики з темами бюджету, заощаджень, покупок, цифрових платежів і фінансової безпеки.

Використання можливостей соціальних мереж, які можуть бути інструментом для обговорення фінансових тем, важливих фінансових питань, обміну порадами або аналізу новини у світі фінансів, дають змогу сформувати фінансову грамотність на уроках інформатики.

Висновок. Отже, фінансова грамотність є інструментом, що перетворює гроші з джерела постійної тривоги на надійний засіб забезпечення власного комфорту та спокою. Використання сучасних цифрових інструментів дозволяє формувати в учнів практичні навички управління особистими фінансами в умовах динамічного інформаційного суспільства. Саме тому її інтеграція з уроками інформатики є розумним рішенням педагога в умовах НУШ.

Список використаних джерел та літератури

1. Федоренко О., Ткаченко Д. Формування фінансової грамотності на уроках інформатики в старшій школі. *Технології електронного навчання*. 2024. № 8. С. 61–65. URL: <https://doi.org/10.31865/2709-840082024316948>.
2. Гейко В. В., Ткаченко А. В. Формування фінансової грамотності в учнів на уроках інформатики. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2021»* : матеріали XXIII Всеукр. наук. конф. молодих учених (м. Черкаси, 2021 р.). Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2021. С. 581–584. URL: cdu.edu.ua (дата звернення: 24.06.2026).
3. Підприємництво і фінансова грамотність : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти / А. Я. Кузнєцова, О. В. Сидорова, Н. Г. Нагайчук та ін. ; за заг. ред. А. Я. Кузнєцової. Київ : УОВЦ «Оріон», 2025. 160 с.
4. Про освіту : закон України від 05.09.2017 № 2145 - VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.06.2026).

5. Приказюк Н. В., Ходаківська Ю. О. Цифрова фінансова грамотність: компоненти та методи підвищення. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 2. С. 59–67.